

J. K.

**"Uczenie o czisie na
sriedniewiekowom bliźniem i
sriedniem wostokie", G. P.
Matwijewskaja, Taszkient 1967 :
[recenzja]**

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 13/2, 476

1968

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

NOTATKI BIBLIOGRAFICZNE

G. P. Matwijewskaja, *Uczenie o czislie na sriedniewiekowom bliżniem i sriedniem wostokie*. Izdatielstwo „FAN” Uzbecksoj SSR, Taszkient 1967, ss. 341.

Wydana pod egidą Instytutu Matematyki im. W. I. Romanowskiego Akademii Nauk Uzbeckiej SRR publikacja historyczna na temat nauczania o liczbie na Bliskim i Środkim Wschodzie, została przygotowana w ramach wieloletniego planu badań historii matematyki w tym instytucie pod kierunkiem akademika S. Ch. Si-radżinowa. Celem tej pracy było uogólnienie znanych już faktów i na podstawie nowego materiału odtworzenie stanu nauczania o liczbie na Bliskim i Środkim Wschodzie w wiekach średnich (arytmetyka teoretyczna i praktyczna oraz algebra). Takie ujęcie problemu wymagało omówienia prehistorii nauczania w tym zakresie i dlatego znaczną uwagę udzielono wynikom uzyskanym w matematyce starożytnej Grecji i Indii. W końcowej części pracy wykazano jaki wpływ miały prace uczonych wschodnich w dziedzinie matematyki na rozwój nauki europejskiej w XII—XVII w. Materiałem wyjściowym do opisanía niektórych rozdziałów tej pracy były dokonane przez autorkę przekłady arabskich rękopisów matematycznych. Praca została napisana na podstawie danych czerpanych z literatury oraz materiały wielu arabskich rękopisów IX—XIII w. Praca składa się z następujących rozdziałów: liczba i wielkość w dawnej Grecji, matematyka na Bliskim i Środkim Wschodzie w wiekach średnich (przytoczono tu m.in. krótkie dane bio-bibliograficzne 66 matematyków i astronomów wschodniego średniowiecza), arytmetyka teoretyczna na średniowiecznym Wschodzie, arytmetyka praktyczna, algebra, nauczanie o irracjonalizmie, teoria stosunku wielkości, rozwój pojęcia liczby, o wpływie prac uczonych wschodnich na rozwój matematyki w Europie. Praca zawiera bogaty wykaz literatury, składający się z 1039 pozycji, w tym 393 w jęz. rosyjskim a pozostałe w językach obcych (m.in. w jęz. polskim: *Awicenna*, 1953). W treści pracy umieszczono reprodukcje fragmentów niektórych archiwalnych prac rękopiśmiennych a na końcu podano rejestr nazwisk. Książka jest przeznaczona głównie dla historyków.

J. K.

Marie Boas, *The Scientific Renaissance, 1450—1630*. Collins, London 1962, ss. 380, ryc. 18.

Autorka, pochodząca ze Springfield, wykłada historię i logikę w Indiana. Początkowo studiowała chemię, stąd zapewne jej publikacja z 1958 r. nosi tytuł *Robert Boyle i chemia XVII wieku*. Później dopiero zmieniła swoje zainteresowania. *Nauka odrodzenia* należy do serii tomików (*Greckie początki współczesnej nauki, Od Galileusza do Newtona, Nauka wieku rozumowania, Fizyka XIX wieku, Biologia XIX wieku, Fizyka XX wieku, Biologia XX wieku*), wydawanych przez męża autorki dra A. R. Halla, z którym też przygotowuje do druku nie znane pisma Newtona.

Książka składa się z jedenastu rozdziałów. Pierwszy ma charakter wprowadzenia i porusza następujące kwestie: nauka i nauczanie, popularyzacja wiedzy, humanizm, humanizm i nauka, humanizm i wiedza średniowieczna, nauka i nawigacja, kartografia, instrumenty nawigacyjne, zagadnienia astronomiczne, ruchy ciała niebieskich, matematyka astronomiczna, Mikołaj z Kuzy, Peuerbach, Regiomontanus. W rozdziale II autorka kreśli rozwój botaniki, zoologii, ornitologii, embriologii (Gessner, Rondelet, Belon, Cesalpinus i in.). Następne dwa rozdziały (III i IV) są poświęcone osiągnięciom astronomii, w szczególności zaś reakcji wywołanej odkryciem Kopernika (rewolucja kopernikańska); do tego tematu autorka nawiązuje też